

Z LAVICE ZA KATEDRU: AKO NA TO?

Elena Lisá (FSEV UK): Inteligencia a motivácia pri učení

1 Inteligencia vyjadruje schopnosť učiť sa a prispôbovať sa novému prostrediu. Už tradične
2 sa považuje za univerzálny prediktor školskej a akademickej výkonnosti. Úloha všeobecnej
3 inteligencie pri predikovaní školských výsledkov je známa a vo všeobecnosti akceptovaná.
4 Avšak, ukázalo sa, že vplyv inteligencie na akademickú úspešnosť klesá s vekom. Dokáže síce
5 významne predikovať úspešnosť žiakov na základných i stredných školách, ale pri predikcii
6 akademického úspechu na vysokej škole nefiguruje ako dôležitý prediktor školského
7 priemeru, koncoročných známok, alebo štátnic.

8 S vysokoškolským štúdiom stúpa totiž dôležitosť motivácie a záujmu študentov. Motiváciu
9 možno považovať za hnacu silu, ktorá povzbudzuje študentov, aby sa sústredili na štúdium
10 a dosahovali dobré výsledky alebo známky. Rozlišujeme vnútornú a vonkajšiu motiváciu.

11 Pri vonkajšej motivácii je správanie určené na dosiahnutie vonkajších cieľov alebo odmien
12 nad rámec samotnej akcie. V takejto situácii súvisí úspech alebo neúspech konkrétnej úlohy
13 s odmenami alebo trestami, ktoré prichádzajú mimo práce samotnej alebo od osoby
14 samotnej. A teda vonkajškovo motivovaní študenti sú viac závislí na hodnotení a reakciách
15 iných ľudí. V situáciách, keď nepríde očakávaná odmena, sa môže vonkajškovo motivovaný
16 človek stať de-motivovaným. Študenti s vonkajšou motiváciou si vyberajú učebné ciele pre
17 to, aby získali pozitívne hodnotenie od rodičov a učiteľov. Snažia sa zároveň vyhnúť
18 nežiaducemu seba-obrazu, ale bohužiaľ sú v tomto závislí od toho, ako na nich reagujú iní
19 ľudia. Vonkajšia akademická motivácia súvisí teda skôr s povrchným učením.

20 Vnútorná motivácia označuje správanie vedené sebarealizáciou, túžbou a pôžitkom
21 z činnosti. Vnútorne motivovaní študenti kladú dôraz na pochopenie a zvládnutie učebných
22 obsahov a prejavujú dôslednejšie úsilie pri učení sa. Títo študenti tiež investujú značný čas
23 a energiu do procesu učenia, vyberajú si pomerne ťažké úlohy a prejavujú vyššiu kreativitu
24 a riskovanie v procese učenia. Vnútorná akademická motivácia súvisí s hĺbkovým učením.
25 Preto je dôležitá pre zmyslupnejšie a efektívnejšie učenie.

26 Seba-determinačná teória hovorí o tom, že ľudia sú vnútorne motivovaní, ak majú
27 uspokojené základné psychologické potreby: kompetenciu, vzťahy a autonómiu.
28 Kompetencia je pocit, že sme efektívni v interakciách so sociálnym prostredím, pociťujeme
29 istotu a efektívnosť v správaní. Posilniť potrebu kompetencie nám môžu pomôcť odpovede
30 na nasledovné otázky.

31 V čom sa zlepšujem? Ako sa zlepšujem? Na čom vidím, že sa zlepšujem? Ako viem, že sa
32 zlepšujem? Čo mi ide dobre? Čo som sa naučil/a? Kam som sa posunul/a za posledný
33 pol/rok? V čom by som sa ešte chcel/a zlepšiť? Čo/kto mi dáva pocit povzbudení pri mojom

- 1 učení? Čo v rámci môjho učenia ma naplní pocitom hrdosti? Čo v rámci môjho vzdelávania
2 mi ide dobre a zároveň mám pri tejto činnosti pocit radosti?
- 3 Potreba vzťahov je pocit prepojenia s druhými, prežívanie vzájomnosti a príslušnosti. Takže
4 pri našom štúdiu nám môžu pomôcť otázky, ktoré nás dovedú k naplneniu tejto potreby.
5 Napríklad: Čo mi moje štúdium dáva v rámci medziludských vzťahov? Ku komu patrím?
6 S kým sa identifikujem? Aké pozitívne vzory mi dáva moje štúdium? Aký priestor pre pocit
7 príslušnosti mi dáva moje štúdium? Aká je komunita do ktorej patrím? Čo mi táto komunita
8 dáva? Ako ja prispievam do tejto komunity? Kto mi naposledy poďakoval? Za čo som
9 vďačný/á ja v súvislosti so svojim štúdiom?
- 10 Potreba autonómie je pocit, že sme pôvodcom vlastného správania, pričom závisí od
11 integrovaných osobných záujmov a hodnôt. Otázky, ktoré nás môžu naviesť k lepšej
12 autonómii, alebo k väčšiemu uspokojeniu s autonómiou sú napríklad takéto: V rámci môjho
13 štúdia, čoho som ja autorom? Čoho som ja vlastníkom? Ktorú z podmienok si môžem určiť
14 v rámci učenia samostatne, ja sám, ja sama, napríklad čo, kde, kedy, s kým, ako, alebo koľko
15 budem robiť? Medzi akými aktivitami môžem v rámci môjho štúdia voliť? Medzi akými
16 verziami aktivít môžem v rámci môjho štúdia vyberať? Aký mám priestor na sebarealizáciu?
17 Čo z môjho štúdia si určujem ja samostatne? Čo by som si chcel/a určovať s väčšou mierou
18 autonómie? Nad čím mám plnú kontrolu? Nad čím mám v rámci svojho štúdia čiastočnú
19 kontrolu?
- 20 Teória seba-determinácie hovorí, že naplnenie týchto potrieb zlepšuje učenie, osobný rast,
21 identitu a trvalú zmenu správania. A ako sa reálne prejavuje vnútorná motivácia študovať?
22 Je to veľmi jednoduché a viditeľné na každodennom správaní študentov. Môžeme to vidieť
23 napríklad na tom, či si študenti zapisujú poznámky počas prednášok, či sa zúčastňujú
24 prednášok a seminárov, či vypracovávajú zadania a seminárne práce, alebo či si skúšajú
25 nácvik nejakého testovania. Či kladú otázky učiteľom za účelom lepšieho pochopenia látky,
26 či im záleží na tom, aby to učivo pochopili. Ide o jednoduché každodenné aktivity súvisiace
27 so štúdiom. Priebežné a systematické plnenie zadaných úloh významne súvisí so známkou
28 na štátniciach a inými úspechmi popri štúdiu. Úspech v štúdiu na vysokej škole súvisí teda
29 viac so záujmom o štúdium, než s kognitívnymi schopnosťami človeka. Záujem o študovaný
30 odbor je dobrým východiskovým bodom pre ďalší úspech v živote a ďalší úspech v štúdiu.

2

Prepis záznamu v roku 2023 vyhotovila:

Mgr. Karin Černickaja, Ústav aplikovanej psychológie, FSEV UK

Ako citovať toto video:

Lisá, E. (2023). Učenie, inteligencia a motivácia. In: Dvorská, D., Sokolová, L., Karolčík, Š., Dovičák, M., Griguš, S., & Hrcán, Z.: *Učiteľská akadémia UK* [webová stránka]. Získané z <https://www.ucitelskaakademia.sk>.